

Sociální pedagog jako výchovně-vzdělávací pracovník v předškolním zařízení

Zbyněk Vojtěšek

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zbyněk VOJTĚŠEK**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Sociální pedagog jako výchovně-vzdělávací pracovník v předškolním zařízení**

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretické části – rešerše k dané problematice.
Zpracování podkladů k vymězení problematiky.
Zpracování teoretické části.
Zpracování podkladů kvalitativního výzkumu.
Analýza dat a jejich zpracování.
Doporučení pro praxi – zpracování profilu.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CINTULOVÁ, K. Uplatnenie absolventov odboru pedagogika so špecializáciou sociálna pedagogika. In *Pedagogická revue*, roč. 57.č. 1, s. 44–34.2005. ISSN 1335–1982.

CHUDÝ, Š., KAIPÁRKOVÁ, S. Názory absolventů oboru Sociální pedagogiky na získané znalosti a možnosti uplatnění v praxi. In: *Vychovávateľ*, roč. LVII, č. 9, s. 8–12. ISSN 0139 6919.

KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál. 2008. ISBN 978–80–7367–383–3.

MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada. 2006. ISBN 80–247–1362–4.

ŠVEC, Š. Základné pojmy v pedagogike a andragogike. Bratislava: IRIS. 2002.

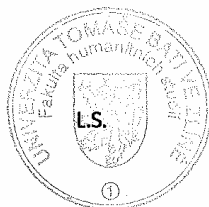
Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **7. května 2010**

Ve Zlíně dne 15. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSC.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

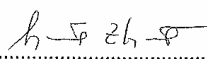
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 3.5.2010.....

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se věnuje fenoménu sociální pedagogiky. První část je koncipovaná jako teoretický pohled do dané problematiky, kde autor rozebírá možnosti uplatnění sociálního pedagoga v praxi. Soustřeďuje se na specifické pojmy a vymezuje je z legislativního hlediska. Stěžejními tématy je uplatnění v praxi a v konkrétním zařízení. Praktická část je věnovaná výzkumu. Autor prezentuje metodiku a průběh výzkumu, jako i závěry a doporučení.

Klíčová slova: sociální pedagog, legislativa, uplatnění sociálního pedagoga v praxi

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with assessment of social pedagogy student and his development. The forepart is distributive as theoretic aspect to legislative problems, where author describes on theoretical part. Author presented some new fact of practise social pedagogice work. Empirical part deals with research activities of author. There are research – aims, design of research, methodical and metodological procedures presented with the main results.

Keywords: social pedagogy, social pedagogues, practise, legislative

Děkuji touto cestou především panu Mgr. Štefanu Chudému Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, odborné rady a pomoc při zpracování. Rovněž bych chtěl poděkovat slečně Martině Šiškové, DiS., za uskutečnění rozhovorů a cenných rad.

Motto:

„Cesta, na níž se slabí stávají silnějšími, je táž jako cesta, na níž se silní zdokonalují.“

Marie Montessoriová

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	12
1.1 SOCIÁLNÍ PEDAGOG-MOŽNOST UPLATNĚNÍ DLE SOUČASNÉ LEGISLATIVY V ČR	12
1.1.1 Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách	12
1.1.2 Uplatnění dle zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících	13
1.1.3 Uplatnění dle zákona č. 257/2000 Sb. o probační a mediační službě	16
1.1.4 Uplatnění dle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí.....	17
1.1.5 Uplatnění sociálního pedagoga dle pedagogické odborné literatury.....	17
2 PRVKY SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY VE VYMEZENÍ ZÁKONEM 563/2004SB S AKCENTEM NA PRÁCI V PŘEDŠKOLNÍM ZAŘÍZENÍ	20
2.1 SPECIFIKACE PŘEDŠKOLNÍHO ZAŘÍZENÍ	20
2.2 MOŽNOSTI UPLATNĚNÍ.....	21
2.3 SPECIFIKA PRÁCE V PŘEDŠKOLNÍM ZAŘÍZENÍ.....	22
2.4 PREVENTIVNÍ VÝCHOVNÁ PÉČE	24
2.5 SPECIFIKACE VYBRANÉHO ZAŘÍZENÍ - MŠ KLUBÍČKO	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
3 KVALITATIVNÍ VÝZKUM	28
3.1 VÝZKUMNÝ CÍL	28
3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	28
3.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	29
3.4 VÝZKUMNÉ METODY	29
3.4.1 Polostrukturovaný rozhovor	29
3.5 ZPRACOVÁNÍ DAT V KVALITATIVNÍM VÝZKUMU.....	32
3.5.1 Kvalitativní analýza polostrukturovaného rozhovoru	32
3.5.2 Analýza zařízení MŠ - Klubíčko	37
4 ZÁVĚRY VÝZKUMU	40
4.1 MOŽNOSTI A LIMITY SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	40
4.2 KAZUISTIKA SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	41
4.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	42
ZÁVĚR	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	46
SEZNAM PŘÍLOH	47

ÚVOD

Během odborné stáže ve speciální mateřské škole Klubíčko jsem se seznámil s pracovním kolektivem a v neposlední řadě i se svěřenci, kterými jsou děti ve věku 3-7let. Tyto děti jsou ne vlastní vinou ve speciální mateřské škole. Mají různá postižení. Od „lehčích“ postižení řeči a soustředěnosti až po ty „těžší“, ke kterým patří postižení pohybu, autismus atd. Děti jsou rozděleny do jednotlivých tříd dle závažnosti poruch.

Odborná stáž, kterou jsem zde vykonával mě přivedla k otázce a zároveň k tématu bakalářské práce. Zneklidňovala mě myšlenka, zda bych mohl po úspěšném ukončení tohoto studia, tedy jako sociální pedagog učit v Klubíčku nebo podobném zařízení. Během stáže jsem pracoval s několika vychovatelkami. A s jednou z nich, jsem vezl výzkum, který je předmětem mé bakalářské práce. Slečna Martina ukončila před 5 lety Vyšší odbornou školu pedagogickou v Kroměříži.

Praktická část představuje kvalitativní výzkum formou rozhovoru a pozorování, které jsem vedl 15 dní. Během mnoha rozhovorů jsem kladl Martině nekonečně mnoho otázek. Spousta odpovědí mé domněnky potvrdila, mnoho odpovědí mě vedlo k hlubšímu zamyšlení a asi nejvíce odpovědí mě vedlo k získání velice praktických rad a informací. Častá odpověď, kterou jsem dostával z počátku mých dotazů, zněla: „To chce trpělivost“.

Během několika uplynulých dní jsem k dětem přistupoval „jinak“ než na začátku a časem se mezi námi vytvořil i kamarádský vztah. Jejich obavy a stud z nového pracovníka ve školce se časem zmenšovaly. Výsledkem bylo pár chvil, kdy jsem byl sám v jedné z tříd jako výchovný pedagog a udržel děti v soustředěnosti a „relativně“ v klidu.

Výsledky mého výzkumu prezentuji v kapitole 4.1, kde podrobněji popisují některé se získaných informací.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA

Sociální pedagogika je obor, který se směřuje k aktuálním problémům společnosti a neustále vyvíjí. Rychlost změn společnosti je náročná z hlediska možnosti reagování sociálního pedagoga na konkrétní vznikající problémy tak jako tempo jejího vývoje. Uvedené oblasti působnosti budou rozebírány z pohledu preventivních opatření. Sociální pedagog může aplikovat postupy a metody prevence v prostředí rodinném, v oblastech prevence vymezené trestním právem ve volnočasových aktivitách dětí, v komunikaci s veřejností, v centrech zabývajících se preventivními programy v pomoci osobám závislým na návykových látkách, školním, ale také v nových aktuálně vznikajících sociálních potížích daného regionu.

1.1 Sociální pedagog-možnost uplatnění dle současné legislativy v ČR

Aktivity, činnost a pracovní náplň sociálního pedagoga jsou dána níže uvedené zákony. Náplň jeho zaměstnání však je různorodá, náročná a mnohem složitější, než se může jevit. Chci se zde zaměřit právě na provázanosti jednotlivých oborů, se kterými musí pedagog počítat, být na ně připraven a měl by se podílet se na celkovém fungování organizace, ve které je zaměstnán. Většina níže uvedených povolání se týká právě prevence v sociálních oblastech. Výsledkem je především rozsáhlejší pohled na jednotlivé činnosti v návaznosti na odbornou literaturu, ve které se autoři specializují na jednotlivé oblasti působnosti sociálního pedagoga.

1.1.1 Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách.

Tento zákon dále upravuje předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka, pokud vykonává činnost v sociálních službách nebo podle zvláštních právních předpisů při pomoci v hmotné nouzi, v sociálně-právní ochraně dětí, ve školách a školských zařízeních,

ve zdravotnických zařízeních, ve věznicích, v zařízeních pro zajištění cizinců a v azylových zařízeních.

1.1.2 Uplatnění dle zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících

Tento zákon upravuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, jejich další vzdělávání a kariérní systém.

Tento zákon se vztahuje na pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, které jsou zapsány do rejstříku škol a školských zařízení, a na pedagogické pracovníky v zařízeních sociální péče.

Sociální pedagog v profesi vychovatele

Konkrétní školská zařízení volnočasových aktivit s vyžadovanou odbornou způsobilostí specifikuje Hájek et al. (2008) a to jako výchovná zařízení pro ústavní výchovu (výchovný ústav, diagnostický ústav, dětský domov a dětský domov se školou), nízkoprahová zařízení, neziskové organizace, kde je praxe vychovatele zaměřena na děti a mládež.

Vychovatel se podílí na organizaci volnočasových aktivit uživatelů služeb, měl by být vybaven znalostmi z oblasti vývojové psychologie, neboť každá věková skupina jemu svěřených dětí může mít odlišné požadavky o potřeby. Jako důležité vidím jeho osobní zájem a individuální přístup, znalost techniky aktivního naslouchání, znalost vlivů terapie. Děti, které se ze sociálních důvodů ocitají v dětských domovech a výše uvedených ústavních zařízeních, prožívají složité a náročné období, kdy kromě pedagogického a přímého výchovného působení vychovatele potřebují především názornost dobrého a správného chování. V komunikaci s dětmi je nutná připravenost na jejich časté otázky.

Výchovnou činnost sociální pedagog může realizovat jako vychovatel ve školských zařízeních (§ 16 odstavec 1 zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, v platném znění).

Vychovatel se tedy pro ně stává dospělým vzorem, který si budou pamatovat, mohou následovat jeho chování a životní přístupy. Sociální pedagog může uplatnit především tedy pozitivní povzbuzování, znalost oborů psychologie i rodinného práva. Děti z dětských

domovů se velmi citově váží k vychovateli a na jeho zvážení je, jaké přístupy či sociální vztahy zvolí, aby si zachoval správné citové vazby i pedagogický nadhled.

Sociální pedagog v povolání pedagoga volného času

Velmi zajímavou a kreativní činností práce s dětmi a mládeží je profese pedagoga volného času (§ 17 zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, v platném znění).

Sociální vedení k začleňování dětí do společných aktivit skupinového trávení volného času sociální pedagog organizuje dle předem připravené koncepce, která zahrnuje znalost uživatelů aktivit, znalost dané místní lokality, znalost jednotlivých přání a možností dětí. Do organizace volného času mládeže by měl také zapojovat rodiče uživatelů pro upevnění vztahů v rodině nebo dokonce celou širokou rodinu dítěte.

Jak uvádí Průcha (2006), pedagogika volného času má funkci preventivní pro minimalizaci agresivity, delikvence a dalších nežádoucích jevů chování dětí a mládeže. Zmiňuje koncept animace, metodu nedirektivní podpory aktivity a seberealizace mladých lidí. Dále uvádí instituce v České republice, které jsou součástí systému školských zařízení, týkající se volnočasové výchovy: základní umělecké školy, jazykové školy, školní družiny a školní kluby, střediska, domy dětí a mládeže. Poukazuje na nedostatečný výzkum, který by mohl přinést mnohem více poznatků i ve vlivu médií na mládež a vztahy uvnitř skupin.

Důležitým faktorem působení sociálního pedagoga je komunikace s mládeží a dětmi, kdy hlavní úlohu hraje zjištění jejich konkrétního zájmu o druh činnosti. Dle mého názoru by si dítě mělo vybrat volnočasovou aktivitu především z oblasti, o kterou má zájem a která ho baví a může rozvíjet svůj talent či nadání. Není vhodné nutit mu aktivitu, která by ho obtěžovala nebo mu byla zátěží. Ve volném čase mládeže jde především o odreagování od školních povinností a úlohou sociálního pedagoga je fungování přátelských vztahů uvnitř skupin mládeže při trávení volného času společnými činnostmi.

Sociální pedagog je tedy metodikem a zpětně si kontroluje, zda vybraná činnost zájem dětí naplňuje a tím i splňuje preventivní funkci činnosti. K jeho vybavenostem tedy náleží soubor nabídek zájmových činností trávení volného času, jejich propracovanost, pestrost, ale také pedagogické vedení, které je většinou bez známkování výsledků činnosti dětí. Zvláště malé děti vyžadují mnoho pozornosti a kreativity. V současnosti je na trhu

mnoho knih, které obsahují inspirace pro ruční výrobu různých drobných předmětů, dále mnoho her pro děti a také pomůcky pro malování či různé sportovní aktivity.

Sociální pedagog vede a podporuje děti ve vybraných činnostech, zároveň může poskytnout psychologickou a pozitivní podporu. Ukazuje jim řešení a cestu v jejich problémech. Pedagogické sociální vedení obsahuje také metodu rozhovoru, kterým pedagog ovlivňuje žádoucí postup v řešení problému či konfliktu dítěte v rodině či ve škole. Nesmí podceňovat závažnost sdělení dítěte a musí konzultovat situaci s dalšími odbornými pracovníky.

Sdělovací prostředky zasahují do života dětí a mládeže stále intenzivněji díky internetu, rozhlasu, televizi a propagaci reklam. Sociální pedagog plní funkci změny v denním režimu dítěte a ovlivňuje jeho uspořádání. Může tak zamezit osamocení dítěte, předejít jeho začlenění do skupin, které tráví volný čas užíváním návykových látek. Rozvržení denních aktivit dítěte je důležité a upevňuje rodinné vazby nebo vztahy s vrstevníky.

Sociální pedagog v praxi asistenta pedagoga

Dle Valenty et al. (2003) asistent pedagoga bývá vnímán na základních školách jako nejdůležitější prvek speciálně pedagogické podpory především pro děti s tělesným nebo mentálním postižením. Asistent pedagoga poskytuje podporu integrovanému žákovi v rámci určeného individuálního rozsahu, který je realizován současně vedle běžné výuky.

V rámci speciálně pedagogické činnosti je práce sociálního pedagoga uskutečňována v povolání asistenta pedagoga (§ 20 zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, v platném znění).

Integrace zdravotně znevýhodněného žáka do kolektivu spolužáků, řešení komunikačních problémů uvnitř třídy rolí asistenta pedagoga a umožnění individuálního studijního plánu žáka je v rámci samotné edukace velkým pokrokem a úspěchem, v praktickém školství i v právním ukotvení v právním řádu. Vzhledem k výše popsané náplni práce je role asistenta pedagoga velmi náročnou funkcí, neboť zahrnuje vybavenost kompetencemi speciální pedagogiky, znalosti medicínské problematiky a psychologie. V rámci institucí poskytujících pedagogickou činnost je náplní práce pedagogů také administrativní činnost obsahující vedení a archivování dokumentů. Asistent pedagoga se podílí na evidenci dle příslušných organizačních postupů a řádů dané instituce.

Jak uvádí Hájek et al. (2008) dokumentací jsou statistické výkazy, docházkový sešit, přehled výchovně-vzdělávací práce, osobní spisy, deníky zájmových útvarů, denní záznamy, školní matrika, deníky výchovných skupin dle konkrétního školského zařízení. Dále jsou to specifické dokumenty týkající se evidence dětí, školní vzdělávací program, třídní kniha, kniha úrazů, protokoly o kontrolách a další nutné dokumenty a archiválie.

Sociální pedagog jako úředník nebo asistent probační a mediační služby

Oblastí působnosti sociálního pedagoga je práce v trestně právní oblasti probace a mediace včetně preventivních opatření vůči páchaní trestné činnosti, delikvence (§ 6 zákona č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě, v platném znění).

1.1.3 Uplatnění dle zákona č. 257/2000 Sb. o probační a mediační službě

Probační a mediační služba je organizační složkou státu a účetní jednotkou. Probačí se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným jen kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.

Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.

Jak uvádí Kahoun et al. (2007) úředníkovi Probační a mediační služby je soud pro mládež povinen povolit účast na jednání a to i s přihlédnutím, že se podílí na výkonu uloženého opatření. Soud pro mládež může dítěti mladšímu 15 let, které se dopustilo činu jinak trestného, na návrh státního zastupitelství uložit opatření ve formě dohledu probačního úředníka. Soud dbá na výchovné působení na dítě a preventivní účinky opatření. Probační úředník, kromě sledování a kontroly chování dítěte v místě bydliště a ve škole, mu pomáhá k řešení životní situace a zpracovává písemnou zprávu pro soud.

Důležitou vybaveností sociálního pedagoga je studium právních předpisů týkajících se trestné činnosti mladistvých a zachování mlčenlivosti pro ochranu soukromí mládeže. Úzká spolupráce se soudy a dalšími orgány činnými v trestném řízení nebo s psychologem v konkrétní pomoci klientovi je nutností. Sociální pedagog využívá znalostí komunikace, vedení rozhovoru a eviduje dokumenty dle předpisů.

Fischer (2008) jako stěžejní uvádí činnost pedagogických pracovníků v zajištění optimálního režimu výkonu vazby dle požadavků Evropských vězeňských pravidel. Jedná se o uchování zdraví a přirozené důstojnosti člověka. U mladistvých osob k tomu patří zajišťování nabídky vzdělávacích aktivit, apelací na duchovní potřeby, doporučení literatury. Nedílnou součástí režimu je i podpora principu humanizace a snižování intenzity zátěžových situací vězeňského prostředí.

1.1.4 Uplatnění dle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

Sociálně-právní ochranou dětí (dále jen „sociálně-právní ochrana“) se rozumí zejména:

- a) Ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu;
- b) Ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho umění;
- c) Působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.

Sociální pedagog jako sociální pracovník

Uplatnění sociálního pedagoga zaměřené na sociální služby je definováno zákonem jako povolání sociálního pracovníka. Sociální pedagog realizuje pedagogickou činnost v sociálním poradenství, službách sociální prevence i ve službách sociální péče. Pedagogické působení by mělo být hlavní prioritou jeho činnosti a může se uplatnit v terénní službě rané péče o dítě (zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, v platném znění).

1.1.5 Uplatnění sociálního pedagoga dle pedagogické odborné literatury

Kraus (2008) uvádí historické souvislosti vývoje sociální pedagogiky a sociální práce. Témata obou vědních oborů se vzájemně prolínají. Sociální pedagog se uplatňuje především v rámci terénní sociálně výchovné činnosti v nízkoprahových centrech, v komunitní práci, v práci se skupinou a v působnosti školní sociální práce ve školských zařízeních.

Školní prostředí je nejbližší pro pedagogickou činnost a právě vytvoření vhodného školního klimatu, důvěry a podpory společných školních aktivit dětí je v kompetenci sociálního pedagoga. Vhodné použití terapeutických a komunikačních metod pomáhá dětem řešit jejich potíže a vzniklé problémy, je prevencí před nedorozuměním a dětskou agresí.

Vítková (2006) preferuje pedagogickou ranou péči o tělesně postižené dítě ve spolupráci odborníků pedagogů, vychovatelů a psychologů pro vytvoření co nejlepších podmínek vývoje dítěte. Je nutno brát na zřetel následné přání dítěte a spolupracovat s ním. Dále uvádí principy pedagogické podpory: dialogu (interakce), sebeorganizace (aktivita), senzomotoriky (hra), konstrukce (tvoření), symboliky (názornost), rovnováhy (rozdílnost).

Raná péče souvisí s integrací rodiny do společnosti a psychologickou podporou rodičů dříve narozeného nebo handicapovaného dítěte, včetně metod terapie. Zde je vhodné školení sociálních pracovníků k novým terapeutickým postupům, týkajících se tělesných cvičení dítěte a posilování jeho tělesných funkcí. Používání metod známých v zahraničí již delší dobu vede k zlepšení zdravotního stavu dětí v co nejčasnějším stádiu jeho vývoje.

Sociální pedagog může vystupovat v působnosti pověřené osoby pro poskytování sociálně-právní ochrany dětí. Kahoun (2007) zdůrazňuje práci zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí především v terénní sociální práci, v preventivní a poradenské činnosti. Spolupracují s rodinou ve snaze zlepšit rodinné prostředí dítěte. V rámci soudnictví zjišťují poměry mladistvého, vypracovávají o tom písemnou zprávu pro účely řízení, účastní se hlavního líčení s mladistvým. Další funkcí je kurátor pro mládež v rámci činnosti obce s rozšířenou působností.

Sociální pedagog využívá kromě nutné praxe také znalostí vývojové psychologie, sociologie a komunikace, neboť se setkává s dětmi z nefunkčních nebo problémových rodin. Reakcí na výchovná a sociální opatření může být agrese rodičů na navrhované postupy nebo nepochopení prospěšných zákroků dítětem, které se mohou cítit vytrhovány z původní rodiny. Hlavním prostředkem sociálního pedagoga pro udržení příznivého klimatu jednání jsou komunikační dovednosti. Podpora denního chodu domácnosti a především znovuoobnovení komunikace mezi členy rodiny je ve prospěch dětí důležitá, aby vyrůstaly v klidném prostředí. Intervence a kontrola situace problémové rodiny by měla být intenzivní, odloučení dítěte z rodiny vidím jako nejkrajnější řešení při posouzení zkušených odborníků.

Sociální pedagog pracuje s dětmi a jejich rodinami v zařízeních pro: sociálně výchovnou činnost, odborné poradenství, okamžitou pomoc, výkon pěstounské péče a ve výchovně rekreačních táborech, které zřizují obce a kraje (§ 39 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění).

Kromě řešení již vzniklých problémů by odbor sociálně právní ochrany dětí, měl dbát také o prevenci těchto jevů a doporučovat rodičům i dětem různé volnočasové aktivity, které by odvrátily pozornost od možného slučování se dětí ve skupinách, které pak mají sklon k delikventnímu chování. Předcházení vzniku špatné péče rodičů o děti je velmi problematické, ale dalo by se uskutečňovat včasnou intervencí formou poradenské činnosti v rámci poraden nebo přímo v rodině. Mělo by zamezit a zmírnit konfliktní situaci rodiny.

Fischer (2008) upřednostňuje včasnou prevenci před selháním výchovných funkcí rodiny v pomoci dětem a mládeži prostřednictvím institucí a dělí ji na primární (proti vzniku poruch chování staví aktivity v rodině, škole, kroužcích), sekundární (zabývá se péčí o rizikové a ohrožené osoby ve SVP, Peer programu) a terciární (zmírnění dopadu, korekce chování v ústavech výchovné péče, věznicích). Každá prevence má své metody a postupy.

2 PRVKY SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY VE VYMEZENÍ ZÁKONEM 563/2004SB S AKCENTEM NA PRÁCI V PŘEDŠKOLNÍM ZAŘÍZENÍ

Téma integrace osob ohrožených sociálním vyloučením úzce souvisí s předcházením vzniku izolace, psychických a zdravotních potíží osob, které se ocitnou osamoceny a nejsou schopny obstát samy, bez pomoci druhých a jejich začleněním do společnosti.

Jak uvádí Fischer (2008) slovo prevence pochází z latinského *praeventus*, jež znamená zákrok předem nebo ochranu. Specifikuje prevenci přímo jako metodu speciální pedagogické praxe, která je používána pro předcházení vyloučení osob ze společnosti z důvodu neschopnosti samostatného vzdělávacího pokroku v rámci běžné školní výuky.

2.1 Specifikace předškolního zařízení

Tento zákon upravuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, jejich další vzdělávání a kariérní systém.

Uvedený zákon se vztahuje na pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, které jsou zapsány do rejstříku škol a školských zařízení, a na pedagogické pracovníky v zařízeních sociální péče.

Pedagogický pracovník:

Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu; je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociální péče.

Přímou pedagogickou činnost vykonává;

- Učitel;
- Vychovatel;

- Speciální pedagog;
- Psycholog;
- Pedagog volného času;
- Asistent pedagoga;
- Trenér;
- Vedoucí pedagogický pracovník

Předpoklady pro výkon funkce pedagogického pracovníka:

Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:

- je plně způsobilý k právním úkonům;
- je bezúhonný
- má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává;
- je zdravotně způsobilý;
- prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak

2.2 Možnosti uplatnění

V tomto věkovém období začínáme se systematickou cílenou péčí. Je nezbytné zajišťovat dítěti optimální množství správných podnětů, umožňovat zkušenost, dbát o všestranný rozvoj jeho osobnosti a zprostředkovat mu i dostatek zkušeností sociálních. To vše ve správném postupu, struktuře, míře a v prostředí příznivém pro jeho rozvoj. Sledování projevů a vyhodnocování výsledků se stává základem pro plánování dalších postupů. Rodiče se mohou rozhodnout mezi rodinnou nebo institucionální výchovou. V daném věkovém období se dítě na rodinu stále významně fixuje. Prožívání pocitu sounáležitosti s ostatními členy rodiny, objevování, prožívání a upevňování vztahů a přirozená příležitost k získávání zkušeností z rodinného soužití jsou pro rozvoj a osobnostní stabilitu dítěte s postižením nenahraditelné. Proto vždy při volbě institucionální výchovy upřednostňujeme takové východisko, které umožňuje zdravé soužití dítěte s ostatní rodinou. Je to možné například u denního pobytu dítěte v zařízení.

Dětem, které jsou v trvalé péči rodin, poskytují speciálně pedagogickou podporu SPC. Pracovníci SPC zajišťují péči formou výjezdů do rodin. Pracují s dítětem v domácím

prostředí, poskytují rodinným příslušníkům (nejčastěji matce) instruktáž, informují o postupu práce, o možných očekáváních ve vývoji dítěte z pohledu jeho postižení, zapůjčují speciálně pedagogické pomůcky, radí v sociálně právních otázkách. SPC může poskytovat péči také přímo na svém pracovišti, kde bývá k dispozici větší výběr speciálních pomůcek.

Další volbu pro předškolní věk představuje mateřská škola. S ohledem na okruh, rozsah a hloubku postižení se může stát pro rodiče dítěte s postižením výběr konkrétního zařízení ne jednouchou záležitostí. Je třeba vycházet z předpokladů a možností socializačních schopností dítěte. Výběr zároveň závisí na nabídce předškolního vzdělávání v dané oblasti. Může se jednat o vzdělávání v běžné mateřské škole, a to v běžné nebo speciální třídě. Pokud se jedná o speciální mateřskou školu, záleží také na jejím zaměření. Pokud je dítě zařazeno v běžné mateřské škole anebo ve speciální mateřské škole, která není specializovaná na péči o postižení, které se u dítěte vyskytuje, spolupracují tyto mateřské školy při zajišťování odborné péče s příslušnými SPC.

Vždy je potřeba, aby obě strany, tj. rodiny dětí a školství, vyvíjely společně snahu o co nejlepší prospěch dítěte a zajištění, případně vytvoření optimálních podmínek pro jeho rozvoj. V praktickém životě je však i takový zájem omezen mnohem pragmatičtějším hlediskem, a to dopravní dostupností. Stává se tedy, že výběr předškolního zařízení je bohužel v první řadě podřízen této podmínce a kritéria výše uvedená lze brát v potaz až následně.

Také se může stát, že dítěti v předškolním věku odborná péče poskytována není, protože v daném místě není dostupná. Musíme počítat s tím, že zvláště při péči o dítě s těžkým postižením, které vyžaduje péči náročnou, může postupem času dojít k únavě a vyčerpání rodiny, která potom nemůže zajistit, aby v domácím prostředí prospívalo tak, jak by bylo potřeba.

2.3 Specifika práce v předškolním zařízení

Výchovnou činností lze předcházet vzniku sociálních problémů u dětí a mládeže. Úsilím sociálních pedagogických pracovníků je včasné podchycení problémů jednotlivých dětí, vedení k zdárnému zvládnutí životních etap a pomoc vyplňovat trávení volného času. Další cílové skupiny jeho sociálně pedagogické činnosti jsou osoby všech věkových kategorií. Pedagog volného času

Pedagogika volného času je věnována dětem, mládeži, ale také seniorům nebo osobám, které žijí osaměle, jak je současným jevem naší doby. V izolaci se může ocitnout i rodina, která postaví dění chodu rodiny jako svůj cíl a uzavře se před ostatní společností. V žádném případě se nejedná o vnucování pravidel využití volného času, ale je nutno chápat pedagogiku volného času jako nástroj prevence před vznikem problémů, kterým může být například i přepracování, jež se týká především mužské populace, ale i pracovní vyčerpání žen vnímám jako alarmující. Vyváženost denních a týdenních aktivit upraví vhodně pro tělesnou a duševní činnost pedagoga volného času, který vidí jednostrannou zátěž osoby.

„Základní strategií prevence je výchova k zdravému životnímu stylu, k osvojování pozitivního sociálních chování a k zachování integrity osobnosti“ (Hájek et al., 2008, s. 192).

Na děti i rodiče jsou kladeny náročné požadavky, které musí splňovat, aby byli úspěšní ve školním i pracovním prostředí. Nevyváženosti v pohybové a duševní činnosti přibývá také díky rozmachu počítačových technologií a rodina je stále v časové tísní. Máme sice rychlejší technologie a dopravu, ale času nám jaksi nepřibývá na klidné posezení v přítomnosti přátel a psychika osob je tímto stresem nenápadně zatěžována dlouhodobě.

Úlohou pedagoga volného času je také propojování vztahů různých generací, tedy jako důležité vidím například spojit hru dítěte s přispěním seniora, různé drobné předměty mohou tvořit spolu. Organizace činnosti je tedy v této profesi důležitá, domlouvání setkání, programů a koordinace různých skupin. Pokud souhlasí členové skupin, mohou společně vymýšlet nové aktivity. Mezi metody sociálního pedagoga v organizování volného času patří práce se skupinou, komunitou, ale také intervence v rodinách.

Dle Krause et al. (2001) prospěšnému a harmonickému využívání volného času je nutno se učit. Rozvíjení schopností a dovedností dle vlastního přání je v kompetenci dítěte, ale volnočasové projekty mu pomohou vyvážit aktivity k dlouhodobějším cílům.

Sociální pedagog sleduje, zda je dítě s volnočasovými aktivitami spokojené, zda ho naplňují a sleduje i rovnováhu sportovních aktivit k aktivitám duševním. Hudební, umělecké a tvořivé oblasti mohou doplňovat vycházky do přírody, hry, podpora komunikace mezi dětmi. Učitelovo chování je vzorem pro dětské přebírání pozorovaného jevu, pedagog tedy vychovává vlastním příkladem. Doprovázení dítěte v jeho volném čase není násilnou integrací, ale hledáním optimálního rozvoje osobnosti. K mládeži jsou voleny jiné přístupy

vzhledem k jejímu konkrétnímu vývoji psychiky a u dospělé populace může plán aktivit směřovat k regeneraci a aktivnímu odpočinku v příjemném přátelském prostředí.

2.4 Preventivní výchovná péče

Jak uvádí Fischer (2008) středisko výchovné péče (SVP) je školským zařízením pro preventivně výchovnou péči. Náplní činnosti je preventivní speciálně pedagogická péče, psychologická pomoc všestranně zaměřená na jedince s rizikem poruch chování, pro integraci osob propuštěných z ústavní výchovné péče. Středisko poskytuje preventivní výchovnou péči formou celodenních, internátních, ambulantních služeb, konzultací a odborných rad osobám odpovědným za výchovu, tedy pedagogickým pracovníkům. Středisko výchovné péče vyhotovuje plán aktivit prevence proti zneužívání návykových látek, jeho realizaci ve školách a poskytuje jim metodickou podporu. Cílem střediska je včasné vyhledání problémů včetně nabídky jejich řešení.

Procházková (2004) uvádí uskutečňování primární a sekundární prevence poruch chování u dětí a mládeže zřízením střediska výchovné péče jako prvního ambulantního poradenského pracoviště v souvislosti pomoci a terapie v rámci etopedie, před nařízením ústavní nebo ochranné výchovy v historickém kontextu od roku 1991.

Činnost střediska výchovné péče jako školského zařízení pro preventivní výchovnou péči je dána zákonem (§ 16 zákona č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, v platném znění).

Při činnosti střediska výchovné péče je brán zřetel na dodržování práv dítěte, lidské důstojnosti, svobody a dalších práv na volnočasové aktivity. Platí pravidla vhodné komunikace dítěte s pedagogem pro zjištění jeho zálib, zájmů, nadání k určitým aktivitám a pro zvolení vhodného programu dle individuálního přístupu k dítěti i jeho rodině. I v rámci nápravy chování dítěte je nutno k němu přistupovat s úctou a volit metody spíše pozitivní motivace a povzbuzování kladného chování, aby mělo kladné vzory pro budoucnost.

2.5 Specifikace vybraného zařízení - MŠ Klubíčko

Mateřská škola Klubíčko je soukromé předškolní zařízení, které se zabývá výchovou a vzděláváním dětí se specifickými potřebami. Je školou krajského typu a zaměřuje se především na péči o děti s kombinovaným postižením, vadami řeči, poruchami v oblasti sociálních vztahů a různými somatickými problémy.

Speciálně pedagogická péče a vzdělávání v MŠ je založena na individuálním přístupu ke každému jednotlivému dítěti. Každému je poskytována péče v komplexním rozsahu a ve formě, jak ji potřebuje nebo je schopno dítě přijmout. Prováděna je speciálně pedagogická péče individuální, skupinová, frontální činnosti v různě utvářených skupinách. Děti mají právo se činnosti neúčastnit.

Všichni pracovníci, kteří pracují v MŠ jako pedagogové, musí mít předepsanou odbornou kvalifikaci. Speciální péče a terapie jsou prováděny pedagogy školy s příslušnou odborností. Pedagogové jednají, chovají se a pracují profesionálním způsobem v souladu se společenskými pravidly a pedagogickými a metodickými zásadami výchovy a vzdělávání předškolních dětí.

Škola spolupracuje s odbornými pracovišti a dalšími odborníky, kteří mají v péči děti s postižením - SPC, PPP, s dětským neurologem, alergologem, klinickým logopedem, dětským psychiatrem, psychologem, pediatrem. Tito odborníci provádějí ve školce pravidelné nebo nepravidelné konzultační návštěvy, případně pracovníci školy docházejí na konzultace k nim.

Od školního roku 2002/2003 je ve škole aplikován nový vlastní výchovně vzdělávací program „Náš svět a co v něm dokážu“, zpracován je podle metodického materiálu MŠMT (Rámcový vzdělávací program) za školu, dále pak je rozpracován pro jednotlivé třídy tak, aby jeho náplň byla aplikovatelná u všech dětí a vyhovovala jejich individuálním schopnostem a možnostem.

Individuální plány výchovně-vzdělávací práce a jejich vyhodnocování jsou zpracovávány v 3 měsíčních intervalech. Pro děti s přetrvávajícím handicapem nebo potřebou další speciální péče je při vyřazení z mateřské školy vypracována „Výstupní zpráva“. Je

předána rodičům dětí, dále pak s jejich souhlasem vzdělávací instituci, kam dítě přechází a případně také dalším odborníkům, kteří mají dítě v péči.

Na spolupráci s rodiči klade škola velký důraz. Rodiče mohou významným způsobem ovlivňovat vývoj dítěte - pozitivně, ale i negativně. Péče o dítě s těžkým postižením také rodinu unavuje a vyčerpává. Mateřská škola se snaží pomáhat dítěti a jeho celé rodině. Při umístění dítěte na čtyřhodinový rehabilitační pobyt je možno pracovat na rozvoji dítěte a zároveň umožnit rodině (většinou matce) úlevu v náročné péči, dát prostor k regeneraci sil a společenské normalizaci. Spolupráce s rodiči spočívá ve vytvoření vztahu vzájemné důvěry a v oboustranném zájmu pracovat na prospěchu dítěte. V tomto smyslu se jedná také o určitou formu terapie rodiny.

Škola nabízí také možnost konzultace pro rodiče dětí, které do naší školy nedocházejí. Lze konzultovat sociální i speciálně pedagogické problémy dětí, které jsou pouze v péči rodiny (i dětí mladších než 3 roky), nebo dětí umístěných v jiné mateřské škole.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Tato praktická část mé výzkumné práce blízce souvisí s teoretickou částí. Některé její myšlenky vycházejí z prostudované literatury, o které se zmiňuji v předchozích kapitolách. Ve výzkumné části tak doplňuji již zmíněná fakta získaná analýzou textů o rozhovory s respondentkou.

Ke své výzkumné práci jsem zvolil kvalitativní metodologii. Domnívám se, že ji považuji pro tento druh výzkumu za nejvhodnější. Výhodou kvalitativního výzkumu je to, že dopředu neomezuje počet sledovaných proměnných a vztahů mezi nimi, čímž je umožněno komplexnější porozumění studovaného problému. Zatímco v kvantitativním výzkumu testujeme dopředu dané hypotézy, v kvalitativním výzkumu jde o vyvážení hypotéz či teorií, o hledání struktury, pravidelnosti či zákonitostí v získaných datech. (Disman, 1993).

Kvalitativní výzkum je zvolen na základě teoretické části bakalářské práce. Pokouší se o komplexní zkoumání sociálního pedagoga v předškolním zařízení Klubíčko, U Trojice, Tlumačov. Obsahuje několik fází a to fázi přípravy na kvalitativní výzkum (pozorování, rozhovor atd.), fázi sběru informací (oslovení respondentů, psaní poznámek), vyhodnocení výsledků výzkumu včetně interpretace poznatků.

3.1 Výzkumný cíl

Cílem našeho výzkumu je zjistit a popsat možnosti a limity uplatnění absolventa oboru sociální pedagogika v konkrétním předškolním zařízení - Mateřská škola Klubíčko.

3.2 Výzkumné otázky

1. Jaké jsou možnosti uplatnění absolventa studijního oboru sociální pedagogika v předškolním zařízení?
2. Jaké jsou limity uplatnění absolventa studijního oboru sociální pedagogika v předškolním zařízení?
3. Jaký je kvalitativní rys a náplň práce sociálního pedagoga v předškolním zařízení - Mateřská škola Klubíčko?

3.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek jsem vybral na základě záměrného výběru. Vzhledem na to, že se jedná o jednu osobu, je tento výzkum zaměřen na komplexní popis dané osoby v praxi.

3.4 Výzkumné metody

Výzkumnou metodou je zvolen polostrukturovaný rozhovor, analýza úředních dokumentů a tematických plánů činností zvolené osoby.

3.4.1 Polostrukturovaný rozhovor

Metoda moderovaného rozhovoru (polostrukturované interview)

Rozhovory určitě patří mezi nejvýhodnější, ale také i mezi nejobtížnější metody pro získávání kvalitativních dat. Polostrukturovaný rozhovor je obvykle označován za nejčastěji používanou metodu interviewu. Vyžaduje na rozdíl od nestrukturovaného rozhovoru složitější přípravu, kdy si vytváříme konkrétní schéma, které obsahuje oblasti otázek. Na otázky je třeba se v průběhu rozhovoru respondenta dotazovat. Při mém výzkumu jsem si tedy návodné otázky přichystal již před rozhovorem. Při samotného rozhovoru jsem se snažil do něho zasahovat minimálně, aby byl zachován co nejpřirozenější průběh. Otázky tak mohli bez problémů měnit své pořadí. Proto se stávalo, že respondent dokázal sám odpovědět na otázku dříve, než jsem ji byl schopen položit. Snažil jsem také do probíhajícího rozhovoru nezasahoval záměrně, neboť jsem se domníval, že by se mohl respondent přirozeně rozhovořit a vytvořit tak hlubší myšlenku, kterou bych pak následně mohl použít k o rozšíření zkoumaného tématu. Hned na počátku každého rozhovoru jsem se chtěl dotazovanou osobu zasvětit do účelu výzkumu. Takovým postupem a způsobem pomocí návodných otázek probíhaly všechny rozhovory, s výjimkou polostrukturovaného rozhovoru.

Polostrukturovaný rozhovor je jedna z nejrozšířenějších forem rozhovoru. Zahrnuje širokou škálu rozhovorů mezi zcela strukturovanými a zcela nestrukturovanými rozhovory. Pro tazatele obsahuje závazné schéma, které specifikuje okruhy a témata pokládaných otázek. Obvykle je možné měnit znění otázek a pořadí jednotlivých okruhů podle situace. Tzv.

jádro rozhovoru tvoří minimum otázek a témat, které je nutné probrat. Vhodné je použít následné upřesňování a vysvětlování odpovědí (Vaculík M. a kol, 2006, on-line).

Obsahová analýza dokumentů (veřejné a interní dokumenty)

Samotné dokumenty mohou tvořit buď samostatný datový základ výzkumu, nebo jako v tomto případě mohou doplňovat získaná data jinými cestami, například pozorováním. Zvláštnost práce s dokumenty spočívá v tom, že tyto materiály existují nezávisle na nás, my je nevytváříme, pouze je musíme shromáždit a vytrždit podle obsahu. Pro zpracování daných dat jsem použil metodu obsahové analýzy, která se v humanitních vědách poslední dobou stále častěji využívá ke zkoumání písemného nebo vizuálního materiálu. Cílem obsahové analýzy je hledat význam v jazykovém materiálu, který reprezentuje lidské komunikační procesy. (Š. Švec, 2005).

Při zpracování dat mi nešlo ani tak o četnost opakujících se rituálů, které bych následně mohl kvantifikovat, ale hlavně o samotný jejich výskyt. Ke sběru potřebných dat jsem využíval jak textů v odborné literatuře, tak také i rozhovoru, výhradně tváří v tvář. K tomu kroku mě vedly zejména osobní důvody.

Obsahová analýza v sociologických výzkumech plní dvojí úlohu:

- může se používat jako technika interpretace kvalitativních materiálů, posbíraných ve výzkumu (např. v terénních výzkumech, protokoly z rozhovorů a pozorování)
- samostatnou výzkumnou procedurou, důležitou pro určitý typ materiálů

Bez toho, abychom se odvolávali na teoretické základy této procedury, musíme říct, že je to metoda uvádění jevů, které nemají kvantitativní znaky do měřitelných a porovnávacích kategorií. Jde tu především o myšlenky poznačené ve spisech nebo zaznamenané jiným způsobem. Takovýmto materiálem, vhodným pro obsahovou analýzu, jsou už vzpomínané zprávy z pozorování, osobní dokumenty, některé úřední dokumenty, tisk, časopisy, rozhlasové relace, filmy.

Schéma výzkumné procedury:

- určení kategorie jevů, které mají být předmětem rozboru

- systematické čtení materiálů spojené se sčítáním v nich se vyskytujícími pozicemi analyzovaného jevu a jejich kvalifikováním do přijatých kategorií
- vypracováním soustav, umožňujících kvantitativní hodnocení výskytu zkoumaných jevů

Materiálem zvláště vhodným pro výzkum metodou obsahové analýzy jsou prostředky masového působení na veřejnou myšlenku, jako tisk, film, rozhlas. Použijeme příklad z této oblasti:

- kolik místa věnuje tisk problémům alkoholismu
- jaký je postoj autorů publikací k otázce používání alkoholu, nebo v jakém směru autorovi vědomě či nevědomě vyvracejí veřejnou myšlenku.

Jak přijmeme první způsob, úlohou výzkumníka je stanovit míru porovnatelnosti. Když se rozbor uskutečňuje na základě materiálů z několika různých deníků, obsahovou analýzou můžeme zjistit, který deník věnuje méně a který více místa problémům alkoholismu. Jakmile se ale výzkumník opírá o materiál z jednoho deníku, potom za míru porovnatelnosti může sloužit pozornost věnovaná jiným problémům stejného společenského významu, jako je alkoholismus, například problémy osvěty nebo společenské poctivosti. Technika práce výzkumníka spočívá v systematickém spočítání příspěvků, které vycházejí ve zkoumaném deníku (či denících) na danou tematiku v určitém časovém období (např. v jednom roce). Na zvýšení přesnosti rozboru může výzkumník dělat ještě další doplňkové bodování nad rozsah, kterému se věnuje.

Výzkumník po úvodní analýze materiálů zjišťuje především kategorie kontextu, ve kterých se objevuje pojem alkohol nebo alkoholismus. Může to být např. informace o spotřebě alkoholu bez komentáře, články varující před nadměrným požíváním alkoholu, články odsuzující alkoholismus nebo články hovořící o pití vodky shovívavostí nebo žertovné atd.

Vlastní analýza textu spočívá ve sčítání a kvalifikaci výroků o alkohole a jejich zařazení do odpovídajících kategorií a potom v kvantitativním porovnání jednotlivých kategorií podnětů, jako jsou varování, odsuzování, schvalování, atd.

Obsahovou analýzou získáváme dost přesné pozorování o celkovém zaměření novin na zkoumanou oblast problémů a vytvoříme si obraz o celém komplexu podnětů, prostřednictvím kterých noviny formují myšlenky svých čtenářů. Při obsahové analýze novin můžeme

uplatnit i jiné listy čtenářů, které přicházejí do redakce. Na nich rovněž můžeme sledovat účinek kampaně novin.

Zkouškou dobré připravenosti rozhovoru je totožnost výsledku výzkumu, který uskutečnili pomocí stejného textu nezávislí výzkumníci.

Obsahová analýza je velmi užitečná při zkoumání konkrétního jevu v celé jeho hloubce a šířce. Její působení je spojené s výzkumnou percepcí působení jevu na výzkumný vzorek, při použití techniky bezprostředního rozhovoru nebo ankety.

Existuje hodně oblastí, kde používané metody obsahové analýzy mohou přímo poskytnout praktické výsledky.

O vědeckých výsledcích dané metody výzkumu rozhoduje správné postavení problému, co chce výzkumník prozkoumat a z jakých kritérií rozboru vychází, či jím přijaté kategorie obsahu umožňují správně odpovědět na postavené otázky. Obsahová analýza si vyžaduje konečně velkou ostražitost při posuzování jejich kvantitativních výsledků. I když cílem analýzy výsledků je získat údaje měřitelné a porovnatelné, neprojevují se obvykle v takových velkých číslech, aby umožňovaly volnou statickou operaci. Uspokojujícím výsledkem už je, když vykážeme neobecné kvantitativní proporce vzájemných vztahů faktů s kvalitativními známkami.

3.5 Zpracování dat v kvalitativním výzkumu

Zpracování dat jsme provedli v následovném způsobem. V 1 fázi jsme vyhodnotili strukturovaný rozhovor metodou otevřeného kódování. K jednotlivým kódům jsme zpracovali kvalitativní analýzu. Tuto analýzu jsme vyhodnotili a zpracovali v podobě kasuistiky. Na základě analýzy jsme zpracovali obsahovou analýzu možností a limitů uplatnění absolventů studijního oboru sociální pedagogika v daném zařízení.

3.5.1 Kvalitativní analýza polostrukturovaného rozhovoru

První rozhovor:

Bylo pro Vás složité najít uplatnění v praxi po vystudování oboru sociální pedagogika na Vyšší odborné škole pedagogické a sociální v Kroměříži?

Ano, velmi dlouho jsem hledala uplatnění v různých sociálních sférách.

Setkávala jste se při konkurzech na Vámi vybrané pracovní místo se zápornou odpovědí z důvodů nedostačujícího vzdělání?

Ne, důvodem byl většinou plný pracovní stav.

Neměla jste po opakujícím se neúspěchu chuť změnit pracovní odvětví?

Ano, asi dva měsíce jsem pracovala jako realitní makléř.

Proč jste u práce nezůstala?

Tato práce mě nenaplňovala, nepřinášela mi pocit z dobře vykonané práce.

Byla pro Vás limitující vzdálenost, tedy dostupnost do zaměstnání?

Ne. Tahle práce mě uspokojuje natolik, že dostupnost z domova do zaměstnání není rozhodující.

Byly a jsou pro Vás rozhodující finanční podmínky v sociálním oboru?

Ne, tahle práce nejde dělat pro finanční zisk. Navíc pracuji v soukromém zařízení, které není povinné dodržovat finanční kategorie jednotlivých tarifních stupňů.

Zajímali se při Vaší žádosti o zaměstnání o délku již absolvované praxe?

Ne, vzhledem při praxi dosažené pouze při studiu jsem byla na začátku brána jako levná pracovní síla. Začínala jsem jako asistent pedagoga.

Jaké další dovednosti, podle vás je nutné mít osvojené k práci s danou skupinou dětí?

Během zaměstnání jsem se zúčastnila kurzu bazální stimulace, která umožňuje ještě bližší vztah k postiženým dětem.

Jste brána u dětí z neúplných rodin jako částečný náhradní rodič?

Ano, nejen u těchto dětí. Každé dítě si musí vytvořit k pedagogovi určitý vztah.

Jakým způsobem tento vztah prohlubujete? Jakou roli hrají vaše vědomosti a jakou roli zkušenosti z praxe?

Snažím se být přirozená. Pro děti je důležitý férový přístup a právě přirozené vystupování.

Neustále si své vědomosti rozšiřuji a získávám nové zkušenosti při účasti na akreditovaných seminářích a školení.

Zažila jste při Vaší práci pocit syndromu vyhoření?

Ne, s dětmi pracuji pátým rokem. Tato práce mi zatím každý den přináší nové poznatky, zážitky a zkušenosti.

Kde hledáte motivaci pro Vaši každodenní práci?

Při přípravách vycházím především z vlastních prožitků dětí, z odborné literatury a internetových stránek rámcového vzdělávacího programu.

Co je pro Vás největší odměnou?

Úsměv a rozzářené dětské oči.

Druhý rozhovor:

Jak řešíte začínající verbální konflikt mezi dětmi?

Snažíme se konfliktům předcházet. V případě, že již nastanou, necháme nejdříve děti vyřešit konflikt mezi sebou, potom teprve zasáhne verbálně pedagog.

Jaké tresty jsou přípustné ve vašem zařízení?

Děti ve školce netrestáme, máme daná pravidla, která dodržujeme. Tato pravidla po každé činnosti hodnotíme, každé dítě ohodnotí sebe i ostatní. Sdělí co se mu líbilo a co ne. Na závěr si vybere zaslouženou odměnu. Pedagogové se vyhýbají negativním slovním komentářům.

Podporujete sebeprosazování nad týmovou prací v dětském kolektivu?

Ke každému dítěti přistupujeme jako k osobnosti, kterou se snažíme rozvíjet. Ale zároveň klademe velký důraz na skupinovou práci. Nepřípustné je podporování nezdravého soutěžení mezi dětmi.

Jak motivujete děti, které jsou introvertní?

Každé dítě má právo volby se dané aktivity účastnit, či nikoliv. Veškeré aktivity jsou organizovány tak, že děti jsou podněcovány k vlastní aktivitě a experimentování. Podle svých možností se zapojují a pracují svým tempem. Vhodná motivace je velmi důležitá.

Myslíte si, že odměna za dobře odvedený úkol je samozřejmostí?

Odměna není samozřejmostí, náš systém hodnocení se vyhodnocuje a následně odměňuje na konci týdne.

Jaký styl vyučování preferujete při týmové práci a při práci s jednotlivcem?

Preferujeme demokratický a lidský přístup, plně respektujeme individuální potřeby jednotlivých dětí. Všem dětem projevujeme úctu, sympatii, vytváříme pro ně bezpečné, podnětné a radostné prostředí a poskytujeme emocionální podporu. V obtížné situaci akceptujeme projev dítěte bez osobního hodnocení.

Je pro Vás obtížné motivovat děti k práci, která je nebaví?

Činnosti a aktivity předkládáme dětem způsobem nabídky, která počítá se samotným rozhodnutím dítěte k aktivnímu zapojení. Vzdělávací nabídka odpovídá potřebám života, je pro dítě pochopitelná, srozumitelná, užitečná a v životě využitelná.

Mají děti zájem se samy vzdělávat?

Ano. Děti touží neustále po něčem novém.

Připravujete se na každý den zvlášť?

Určitě, dnešní den je mi motivací pro den zítřejší.

Čerpáte v přípravách raději z internetu nebo z knih?

V dnešní době je internet studnou spousty nápadů. Nejčastěji čerpám inspiraci na www.rvp.cz.

Třetí rozhovor:

Jaké edukační postupy volíte při Vaší práci nejčastěji?

Výchovně-vzdělávací práce je skupinová, speciální logopedická péče a bazální stimulace jsou formou individuální práce s dítětem

Jaké formy edukační činnosti volíte nejčastěji?

Nejčastějším a nejosvědčenějším způsobem vzdělávání dětí je dle mého názoru hra.

Rozvíjíte dále svoje edukační dovednosti?

Ano. Ráda se účastním převážně pohybových činností. Zúčastnila jsem se kurzu bazální stimulace a v nejbližší době bych si chtěla udělat nastavbu kurzu bazální stimulace.

Jakým způsobem projektujete rozvoj sociálních dovedností u dětí?

Pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí nebo jinak nezralé děti máme odpolední socializační program, ve kterém se děti učí vzájemným sociálním vztahům.

Jaké výchovné styly nejčastěji uplatňujete v praxi?

Jednoznačně preferujeme demokratickou výchovu. Dítě má právo svobodně se rozhodnout, zda bude danou činnost vykonávat či nikoli.

Uplatňujete ve své praxi prvky primární prevence?

Samozřejmě. Už u dětí je primární péče důležitá. Pro rodiče nabízíme možnost sociálního poradenství.

Jaké formy preventivních aktivit volíte nejčastěji?

Nejvíce se nám osvědčila námětová hra, kde si děti můžou různé role vyzkoušet a zažít.

Je náplní Vaší práce i poradenský proces?

Ano. Vzhledem ke svému dosaženému vzdělání sociálního pedagoga nabízím i služby spojené s poradenstvím v sociální oblasti.

Účastníte se v práci poradenského procesu v oblasti výchovy a převýchovy?

Ne. Využíváme spolupráce s SPC, se kterými dané situace konzultujeme.

Jaké formy diagnostického procesu volíte?

Diagnostiku určuje dané SPC.

Máte zpracovaný rámcový program vzdělávání?

Samozřejmě, naše škola má zpracovaný rámcový, vzdělávací program. MŠ Klubíčko pracuje dle Školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání zpracovaného dle platného dokumentu. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání č.j. 32405/2004-22.

Jaké formy příležitostních aktivit organizujete?

Ke každému svátku a ročnímu období organizujeme výstavy nebo tvořivé dílny pro děti a jejich rodiče.

3.5.2 Analýza zařízení MŠ - Klubíčko

Cílem školy je poskytování včasné podpory dětem, aby bylo možno co nejlépe je začlenit do školního vzdělávání a do života společnosti. To je od zastavení důsledků rozvíjecího se postižení, přes jeho kompenzaci až po odstranění handicapu. Vždy je potřebné začít s péčí co nejdříve po zjištění postižení. Se stoupající mírou postižení toto pravidlo nabývá na důležitosti. Snahou školy je zavést co nejdříve speciálně pedagogickou péči zvláště u dětí s těžkými druhy postižení.

Do výukového programu školy byl od školního roku 2007/2008 na základě školení pedagoga zařazen koncept bazální stimulace.

Bazální stimulace jako terapeutická metoda, podporuje vnímání, komunikaci a pohybové schopnosti dítěte. Koncept zahrnuje rehabilitační techniky pro stimulaci vnímání tělesného schématu (somatická stimulace), vestibulární stimulaci, vibrační, taktilně-haptickou, chuťovou, optickou, auditivní a olfaktorickou stimulaci. U dětí s těžším postižením je výraznou podporou kvality jejich života.

Bazální stimulace se provádějí v terapeutické místnosti, která je pro tento účel zařízena speciálním zařízením (vyhřívané vodní lůžko, vodní válce s bublinkami a měnící se barvou osvětlení, olejový projektor s paletou barev, reflektory s barevným osvětlením, svítidlo s optickými vlákny, zrcadlová disko koule, hifi souprava s reproduktory a zásobou CD s relaxační hudbou), které lze jednotlivě i jako celek dálkově ovládat.

Bazální stimulace podporuje a umožňuje:

- vnímání vlastního těla
- rozvoj vlastní identity dítěte
- navázání komunikace se svým okolím
- zvládnutí orientace v prostoru
- zlepšení funkcí organismu
- vnímání okolního světa

Pomocí terapie bazální stimulace je dítěti s těžkým postižením umožněno:

- cítit hranice svého těla
- mít zážitek samo ze sebe, cítit okolní svět
- cítit přítomnost jiného člověka

Ruce pedagoga – terapeuta jsou médiem, které dítěti umožňují získávat spoustu informací o sobě samém i o okolním světě. Prostřednictvím doteků přenáší pedagog na dítě spoustu impulzů ze zevního prostředí a touto cestou s dítětem také komunikuje. Každý dotek poskytuje informaci, je formou komunikace. Doteky musí být zřetelné, srozumitelné a cíleně promyšlené, jejich špatná kvalita by v dítěti mohla vyvolávat pocit nejistoty. Na kvalitě doteků záleží intenzita jejich uvědomování si dítětem, schopnost zpracovat je jako vjem pro navození příjemných pocitů.

Velmi náročná je komunikace s dětmi s kombinovaným postižením. Vyžaduje dostatečnou dávku vlastního citu k zaznamenávání reakcí dítěte. Pro porozumění je třeba učit se naslouchat, vnímat, vidět. Nejdůležitější v komunikaci (verbální i neverbální) je vyjádření úcty a respektu k dítěti, což posiluje jeho jistotu a důvěru k terapeutovi. Obličej dítěte (nejvíce oči) jsou nejdůležitějším výrazovým prostředkem, který vyjadřuje stav prožívání. Projevuje nejvíce emoce dítěte: štěstí, překvapení, strach, zlobu, smutek, spokojenost, zájem.

Podle konceptu BS provádí školení pedagogové následující terapie a pedagogické stimulační:

- Zklidňující somatická stimulace – vhodná pro děti s MP, hyperaktivitou, zvýšeným svalovým tonem
Co: stimulace tělesného schématu, navázání komunikace, stimulace hybnosti vlastní aktivity
- Povzbuzující somatická stimulace
- Polohování – umožňuje dítěti získávat informace o svém těle
Co: poloha „hnízdo“ – navození příjemných pocitů, zlepšení vnímání hranic vlastního těla, navození pocitu jistoty a bezpečí
- Masáž stimulující dýchání (MSD) – součást dechové gymnastiky, má vysokou komunikační hodnotu
Co: navození pocitu uvolnění, blízkosti, jistoty, empatie
- Kontaktní dýchání s vibrací
- Stimulace vestibulární
Co: houpavé pohyby v lůžku, „ovesný klas v ovesném poli“

- Stimulace vibrační – vibrace na kostech

Co: hlubší vnímání, větší uvědomění svých tělesných orgánů

Účinek bazální stimulace lze zvýraznit a podpořit dalšími speciálními terapiemi prováděnými v terapeutické místnosti (aromaterapie, muzikoterapie, dramaterapie, colorterapie).

MŠ Klubičko plně vyhovuje potřebám klientů. Každý pracovník je kvalifikovaným odborníkem v dané oblasti, musí být zaškolen a plně schopen vykonávat samostatnou výchovně-vzdělávací práci v dané třídě. Třídy jsou voleny podle míry postižení. K zařízení je bezbariérový přístup s velkou zahradou, která působí velice pohodovým a klidným dojmem. Jako slabší část bych viděl osobní automobil, který je pouze pro jednu osobu na vozíku. Při přepravě by pravděpodobně mateřská škola uvítala vícemístný automobil.

4 ZÁVĚRY VÝZKUMU

4.1 Možnosti a limity sociálního pedagoga

Možnosti sociálního pedagoga jsou v předškolním zařízení s určitými limity. K výuce je nutné absolvovat kurzy k zaškolení pro práci s dětmi. V případě výchovy dětí s různým postižením je nutné absolvovat i kurzy se specifikací na daná postižení. Tyto kurzy si většinou hradí pedagog sám. Je tedy jen na něm, zda se chce v dané problematice vzdělávat. Po každém absolvovaném školení se tedy zvýší a zkvalitní kontakt mezi pedagogem a dítětem. Ten vede k uvolnění možného napětí dítěte a práce se stává efektivnější. Možnosti a limity sociálního pedagoga prezentujeme v této části jako výsledek rozhovorů 1-3. Všechny rozhovory byly zaměřeny do následujících možností rozvoje osobnosti sociálního pedagoga dle:

- osobností stránka sociálního pedagoga – viz. kapitola 4.2
- profesní stránka sociálního pedagoga – z pohledu profesní stránky sociálního pedagoga byl v této práci prováděn rozhovor č. 2. Z odpovědí respondenty usuzujeme následující závěry:
 - o možnosti studií na VOŠ je plně dostačující z pohledu kritérií legislativního vyměření dle zák. 563/2004.
 - o Předmětová skladba studia plně dostačuje k výkonu sociální pedagogiky v daném předškolním zařízení (MŠ klubíčko)
 - o Limity toho vzdělávání vidíme v slabém zastoupení volitelných předmětů na daném typu SŠ
 - o Limity vidíme i v tom, že dané zařízení je neziskovou organizací a tím je vyčleněno z možností úplného financování dalšího vzdělávání svých zaměstnanců z resortu MŠMT
- kompetenční stránka sociálního pedagoga – k této oblasti sociálního výzkumu jsme zrealizovali rozhovor č. 3. Za nejzajímavější výsledky považujeme:
 - o možnosti rozvoje kompetencí sociálního pedagoga v praxi vidíme v edukační a výchovné rovině (Bakošová, Chudý definují tyto roviny jako kompetence edukační a výchovné).

- Možnosti sebevzdělávání vidíme i v rovině prevenčních kompetencí – primární prevence a předprimární péče
- Limity zkoumaného sociálního pedagoga vidíme v jednostranném zaměření na pohybovou činnost a bazální stimulaci
- Limity jsou viditelné i v dalším vzdělávání v oblasti výchovně-vzdělávacího poradenství- v rozvoji poradenské kompetence

4.2 Kazuistika sociálního pedagoga

Martině je 27 let. Po základní škole, kterou ukončila v roce 1997, začala v tom samém roce studovat Střední průmyslovou školu ve Zlíně v oboru management obchodu a služeb. Po úspěšném zvládnutí školy ukončeném maturitou v roce 2001, začala po prázdninách studovat Vyšší odbornou školu pedagogickou a sociální v Kroměříži. Obor: sociální pedagogika. Obor byl úspěšně ukončen v roce 2004 s titulem DiS. Během studia na vyšší odborné škole absolvovala odborné praxe v následujících zařízeních:

Speciální škola při zdravotnických zařízeních, Kroměříž, Havlíčkova 1265,

Speciální škola pro žáky s více vadami, Kroměříž, Fr. Vančury 3695

Charitní dům sociální a azylové ubytování, Kroměříž, Havlíčkova 2995

Domov důchodců, Kroměříž, Erbenovo nábřeží 4262

Zvláštní a pomocná škola, Rehabilitační centrum Kvasice

Mateřská škola – „Začít spolu“, Kroměříž, Páleníčkova 2851

Speciální školy pro žáky s více vadami, Zlín, Středová 4694 Naděje, Zlín, Bratří Sousedíků 349

od září 2004 – Speciální mateřská škola Klubíčko – U Trojice 336, Tlumačov, pracovní zařazení – pedagog.

Martina aktivně ovládá znakovou řeč, absolvovala kurz bazální stimulace a pohybové hry, dětský aerobik.

4.3 Doporučení pro praxi

Z pohledu našeho výzkumného šetření a z analýzy rozhovorů v kapitole 4.1 a ze zpracované kasuistiky zkoumané osoby v kapitole 4.2, doporučuje následující kroky, které prezentujeme v stručných charakteristikách:

- pro MŠ Klubíčko doporučujeme zvážit možnosti financování dalšího vzdělávání svých zaměstnanců v oblasti individuální a skupinové práce
- pro MŠ Klubíčko doporučujeme financovat školení zaměstnanců ve výchovně-vzdělávacím poradenství
- pro MŠ Klubíčko doporučujeme financovat školení zaměstnanců v nových trendech speciální pedagogiky a metod jejich práce s klientelou, která je plně zastoupena v daném zařízení
- pro ZK odbor školství zvážit možnosti financování, dofinancování a přefinancování daných kurzů pro zaměstnance MŠ Klubíčko
- pro FHS UTB doporučujeme navázat bližší spolupráci s daným zařízením v podobě možnosti vykonávat souvislou pedagogickou praxi
- pro FHS UTB doporučujeme v rámci kurzů CŽV (celoživotní vzdělávání) připravit a realizovat kurzy speciální pedagogiky
- pro FHS UTB doporučujeme v rámci kurzů CŽV (celoživotní vzdělávání) připravit a realizovat kurzy sociálně výchovného poradenství

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zaměřil na problematiku uplatnění sociálního pedagoga v předškolním zařízení.

V první části jsem rozebíral možnosti uplatnění sociálního pedagoga. Jeho činnosti, aktivity a náplň práce, z pohledů zákonů č.108/2006Sb o sociálních službách, zákon č.563/2004Sb o pedagogických pracovnících, zákon č.257/2000Sb o probační a mediační službě a zákon č.359/1999Sb o sociálně právní ochraně dětí. Ve své práci jsem dále specifikoval pojem pedagogický pracovník, jeho možnosti uplatnění a spolupráci s SPC (speciální pedagogické centrum). Hlouběji jsem se věnoval mateřské škole Klubíčko, tamní pedagogické péči a vzdělávání, individuálním plánům výchovně-vzdělávací práce.

Ve své druhé části jsem podrobněji rozebíral kvalitativní výzkum. Cílem výzkumu bylo zjistit a popsat limity uplatnění absolventa oboru sociální pedagogika v předškolním zařízení. Hledal jsem odpovědi na otázky možnosti uplatnění absolventa studijního oboru sociální pedagogika v předškolním zařízení, zajímaly mě limity uplatnění absolventa studijního oboru sociální pedagogika v předškolním zařízení a jaký je kvalitativní rys a náplň práce sociálního pedagoga v předškolním zařízení – Mateřská škola Klubíčko. Rozhovor jsem vedl s Martinou Šiškovou, DiS, která působí jako speciální pedagog v dané mateřské škole. Rozhovor jsme vedli formou kvalitativní, ve třech fázích. Každá fáze obsahovala otázky na jiná témata výzkumu. Rozebíral jsem analýzu zařízení MŠ – Klubíčko. Jejich silné i slabší stránky, přístup k dětem, jejich výchovné postupy a motivaci dětí. Další možné vzdělávání pedagogů a přístupy k dětem.

Výsledkem již zmíněného rozhovoru bylo zjištění, že speciální pracovník jako sociální pedagog potřebuje ke své práci absolvovat spoustu dalších speciálních kurzů, školení, zaškolení, seminářů, které budou mít specifikaci na daná postižení. Tyto kurzy mají pedagogům zajistit lepší pochopení problematiky dítěte, mají docílit lepšího kontaktu mezi pedagogem a dítětem, lepšího kontaktu mezi pedagogem a rodičem. Každý nový pracovník bez těchto školení, kurzů atd. zpočátku pracuje jako asistent. V průběhu pracovního procesu jednotlivá školení absolvuje a s postupem času se z něho stává samostatný pedagog.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BAKOŠOVÁ, Z.: *Sociálna pedagogika (vybrané problémy)*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1994.

BURIÁNEK, J. *Sociologie*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Fortuna, 2003. ISBN 80-7168-754-5.

FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2008. ISBN 978-80-7387-014-0.

FRANIOK, P. *Vzdělávání osob s mentálním postižením: inkluzivní vzdělávání s přihlédnutím k žákům s mentálním postižením*. 3. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7368-622-2.

HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

CHUDÝ, Š. NEUMEISTER, P. Je sociální pedagogika multiparadigmatickou disciplínou, nebo v ní převládají teorie subjektivismu a objektivizmu? In: *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. Brno: IMS, 2005. ISBN 80-902936-6-2.

KARNASOVÁ, M.: *Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem*. Praha: PORTÁL, 1995.

KICZKO, L. a kol. *Slovník spoločenských vied*. Prvé vydanie. Bratislava: SPN, 1997. 303 s. ISBN 80-08-02592-1.

KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al. *Člověk, prostředí, výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-078-6.

MÜHLPACHR, P. Mechanizmy sociální prevence patologického chování. In *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a sociální*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. s. 389-397.

NOVOSAD, L. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním: základy a předpoklady dobré poradenské praxe*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-509-7.

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7178-944-5.

RICHMAN, S. *Výchova dětí s autismem*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-102-6.

VALENTA, M., et al. *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-244-0698-5.

VÍTKOVÁ, M. *Somatopedické aspekty*. 2. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-134-0.

Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14.3.2006 o sociálních službách

Zákon č. 563/2004 Sb. ze dne 24.9.2004 o pedagogických pracovnících

Zákon č. 109/2002 Sb. ze dne 5.2.2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních

Zákon č. 257/2000 Sb. ze dne 14.7.2000 o Probační a mediační službě

Zákon č. 359/1999 Sb. ze dne 9.12.1999 o sociálně-právní ochraně dětí

http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/fss/ps06/psy112/Vaculik__M.__Jezek__S.__Wortner__V.__2006__-_Zakladni_pojmy_z_metodologie.pdf, [cit. 28.1.2010].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

SEZNAM PŘÍLOH

1. Vysvědčení o absolutoriu
2. Diplom absolventa Vyšší odborné školy
3. Certifikát – Dětský aerobik ve vyučovacím procesu MŠ a I. Stupeň ZŠ
4. Osvědčení - Nový životní styl – netradiční pohybové hrátky
5. Osvědčení – Pohybové hry
6. Osvědčení o účasti na semináři: Bazální stimulace v ošetření
7. Potvrzení o účasti na semináři: Kurz logopedické prevence I.

ČESKÁ REPUBLIKA

Název školy: Vyšší odborná škola pedagogická a sociální a Střední pedagogická škola,
Kroměříž, 1. máje 221
Škola: Vyšší odborná škola pedagogická a sociální
Studijní obor (kód a název): 75-32-N/007
Sociální pedagogika

Třída: 3.SPA Školní rok: 2003/2004
Číslo protokolu o absolutoriu: 29 IZO: 110 026 888
Série a číslo diplomu: SH 0004874 RH 0001504

VYSVĚDČENÍ O ABSOLUTORIU

(bez diplomu neplatné)

Jméno a příjmení: Martina Šišková
Datum narození: 23. červenec 1982 Rodné číslo: 825723/4139
Místo narození: Zlín
Státní občanství: ČR

Absolutorium vykonal(a)

z teoretické zkoušky z odborných předmětů	s prospěchem	dobře
z cizího jazyka německého	s prospěchem	velmi dobře
z absolventské práce a její obhajoby	s prospěchem	velmi dobře

Celkové hodnocení: --- prospěla ---

v Kroměříži dne 10. června 2004

Jaromír Beran

PhDr. Jaromír Beran
ředitel(ka) vyšší odborné školy
jméno, příjmení a podpis

Mgr. Jana Švarcová

Mgr. Jana Švarcová
předseda(kyně) zkušební komise
jméno, příjmení a podpis

PaedDr. Zdeněk Mojžíš

PaedDr. Zdeněk Mojžíš
třídní učitel(ka)
jméno, příjmení a podpis

ČESKÁ REPUBLIKA

Číslo: SH 0004874

Číslo protokolu o absolutoriu: 29

Číslo vysvědčení o absolutoriu: RH.0001504

DIPLOM

ABSOLVENTA VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY
(bez vysvědčení o absolutoriu nepatný)

Martina Šišková

(jméno a příjmení)

narozen(a) dne 23. července 1982

rodné číslo 825723/4139

ukončil(a) studium

ve studijním oboru Sociální pedagogika

75-32-N/007

dne 10. června 2004

v(e) Vyšší odborné škole pedagogické a sociální a Střední pedagogické škole v Kroměříži

(název školy)

a má právo podle § 27a odst. 2 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol

(školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, užívat za svým jménem označení

diplomovaný specialista v oboru

sociální pedagogika

ve zkrácené podobě

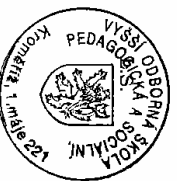
DIS.

PhDr. Jaromír Beran
ředitelka vyšší odborné školy

Mgr. Jana Švarcová
předseda(ytné) zkušební komise

SEVT - 49 408 5

B.N.B. 823 2003

**MASARYKOVA UNIVERZITA
FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ**

Sladkého 13, 617 00 Brno
Vzdělávací zařízení akreditované MŠMT dne 18. 12. 2001
Č. j.: 32 426/2001 - 30

Certifikát
č. 1470/5126/2009

Martina Šišková DiS.

narozena 23. 7. 1982 ve Zlíně

absolvovala v termínu 23. 5. 2009, v rozsahu 4 hodin kurz

Dětský aerobik ve vyučovacím procesu MŠ a I. stupně ZŠ

akreditace MŠMT č. j. 2970/2009-25-47

platnost certifikátu neomezena

v Brně dne 23. května 2009

Mgr. Jiří Nykodym Ph.D.

proděkan pro celoživotní vzdělávání

MASARYKOVA UNIVERZITA
FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ
Sladkého 13, 617 00 Brno I 19
IČ: 216 224, DIČ: CZ00216224

doc. PhDr. Michal Charvát, CSc.

děkan fakulty

**Střední odborná škola Otrokovice,
středisko služeb školám a zařízení pro
další vzdělávání pedagogických
pracovníků**

IČ: 00128198

vydává

na základě akreditace MŠMT ČR 4703/2007-25

Osvědčení

č. 374/UH/2008

Martina Šišková, DiS.

Mateřská škola Klubičko Tlumačov, s.r.o.

absolvoval(a) v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků seminář

Zdravý životní styl - netradiční pohybové hrátky

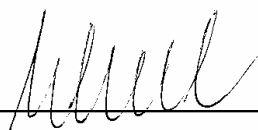
v rozsahu 8 hodin, lektor(ka) Mgr. Zdenka ÚRUBOVÁ

MŠ Zlín- Louky

8.4.2008

V Otrokovcích 8.4.2008

Statutární zástupce pořádající organizace

Ing. Pavel Bundil, vzdělávací agentura KPS Vsetín
Bratří Hlaviců 101, 755 01 Vsetín, IČ 66938813
akreditovaná vzdělávací instituce MŠMT k provádění programů DVPP, č.j. 19 507/05-25

Ev. číslo: 018

O s v ě d ě n í

Martina Šišková, DiS
nar. 23.7.1982

absolvovala dne 28. května 2009 v Kroměříži v rozsahu 8 vyučovacích hodin
vzdělávací akcí

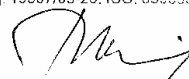
Pohybové hry
(Tělesná výchova hravě)

akreditovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 19 344/2008-25-375

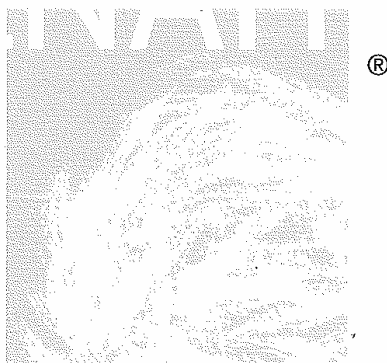
lektor: Mgr. Daniela Jonášová

V Kroměříži 28. května 2009

Ing. Pavel BUNDIL
 vzdělávací
agentura
Bratří Hlaviců 101, 755 01 VSETÍN
akreditovaná vzděl. instituce MŠMT Č.
č.j. 19507/05-25, IČO: 66938813

Ing. Pavel Bundil
vzdělávací agentura KPS Vsetín

BASALE STIMULATION
IN DER PFLEGE

**BASISSEMINAR BASALE STIMULATION®
IN DER PFLEGE**

Základní symposium Bazální stimulace®
v ošetrovatelské péči

Martina ŠIŠKOVÁ, DiS.; 23. 7. 1982

VOR- UND ZUNAME / jméno a příjmení

IN DER ZEIT VON / V době od **13.9.** BIS / do **15.9.2007**

22 UNTERRICHTSTUNDEN / **22** vyučovacích hodin

DATUM / Datum **15.9.2007**

STEMPEL UND UNTERSCHRIFT DER-DES KURSLEITERS / Razítko a podpis lektora
Mgr. Karolína Friedlová, Praxisbegleiter Basale Stimulation® in der Pflege

Registrační číslo akce: **ČAS/KK/4664/2007**
JO0512/07

Účast: **pasivní**

Počet kreditů: **9**

***Středisko služeb školám
Zlínského kraje***

vydává

**Potvrzení o účasti
č. 18./03/2004**

Šišková Martina

absolvovala

v rámci Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
seminář

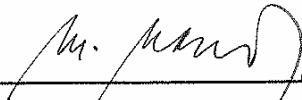
Kurz logopedické prevence I.

č. akreditace MŠMT: 25365/2002-25-112

40 hodin

Lektor: Mgr. Jurtíková Blažena, Mgr. Páníková Irena

Kroměříž 4.3.2004

vedoucí odloučeného pracoviště

Středisko služeb školám
Zlínského kraje
Odloučené pracoviště
Jánská 197
767 01 Kroměříž